

*Абашия Едуард Автанділович,
юрист (професіонал в галузі правознавства),
магістрант 2 року навчання кафедри психології
Дніпровського інституту Міжрегіональної Академії управління
персоналом, експерт у складі експертної ради проекту «Новини
Уфології»*

*«Актуальні питання методології та практики дослідження
проявів паранормальних, аномальних явищ та психологічний аналіз
психічних процесів, станів, властивостей і поведінкових проблем
людини».*

***Abstract.** In this research article describes current views and approaches to the subject theme and also made a psychological analysis of the issues and provided psychological assessment of personality and behavioral manifestations of the human psyche in the study of paranormal and anomalous phenomena.*

***Keywords:** paranormal and anomalous phenomena, phenomenon, world, parapsychology, transactional analysis, the human psyche, observations.*

Вступ

***Актуальність теми:** Світ, в якому ми живемо, складний і різноманітний. Сотнями років люди дивилися у небо й намагалися пояснити таємничі вогні та об'єкти там, і захоплення усім незбагненим у людства ніколи не зникало. Наш Всесвіт ніколи не буде пізнаний до кінця. Тому немає нічого дивного в тому, що при його осягненні ми постійно стикаємося або будемо стикатися в майбутньому з дивними чи незрозумілими явищами та ситуаціями в світі. Були часи, коли їх ретельно обходили, намагалися не помічати зовсім. А відомо, що таємниця (*невідомість*) завжди породжує страх, що у свою чергу, викликає у людей негативне сприйняття будь-чого. Наше суспільство тематику спостереження аномальних, паранормальних явищ поки не сприймає всерйоз, тому люди в більшості своїй звикли переводити на жарт подібні звістки, відомості використовуючи при цьому гумористичний жанр і сарказм. Цьому є цілком раціональне пояснення, оскільки не кожна людина, яка має очі, посправжньому бачить ними і помічає або розуміє те, що навколо нього (неї) чи інших осіб відбувається. Тому, люди стикаючись з чимось аномальним, незрозумілим і недосяжним для своєї свідомості в цей момент керуються страхом, сумнівом та підозрою, яка полягає в можливій прихованій загрозі, і через це намагаються не сприймати це, як реальність, і не допускати таких думок, отже можна прийти до висновку, що людям комфортніше та простіше сприйняти і інтерпретувати будь-яке явище, як кумедну подію або звичайний інцидент. В подібних випадках спрацьовує захисна реакція психіки людини. Крім того, людям важко повірити у те, чого вони не бачать, не розуміють, не*

можуть взяти в руки та відчутти на дотик. Зараз стає ясно, що ігнорувати і надалі в практичній діяльності цілий ряд "поза межних" проблем просто не можна – оскільки це, суперечить науковим підходам.

Ось тому необхідно вивчати себе та навколишній світ, як можна більше аналізувати і поглиблювати свої знання в обраних напрямках та інших галузях освіти, відкривати нові шляхи, досліджувати непізнане використовуючи всі можливі варіанти, нехай навіть ті, що можуть здаватися спочатку такими, що мають суперечливі позиції та взаємовиключні можливості. Кожна наука формувалася на гіпотезах, тому будь-яке нове знання має на перших порах гіпотетичний характер. Теорія відносності також виглядає логічно непослідовною – аж поки не подивишся глибоко в корінь. Слід пам'ятати, що будь-яка істина проходить три стадії: спочатку її висміюють, потім її затято заперечують, і щойно після цього її приймають як очевидну (вислів приписують німецькому філософу Артуру Шопенгауеру). Для пояснення нерозгаданих таємниць і "чудес світу" доцільно брати до уваги будь-які шалені та геніальні ідеї, нехай навіть більшість із них будуть недовговічними, але інші можуть виявитися здатними до пояснення нових даних, а треті, можливо, дозволять поглянути на будь-яку проблему з абсолютно несподіваного боку, а четверті, можуть стати справжнім відкриттям нових можливостей в науці та світі.

Погляд на проблематику питання. Людину завжди цікавила область непізнаного, яку в даному разі можна співвіднести з областю паранормального, аномального тобто того, що виходить за рамки прийнятого за норму. Часто те, що ще вчора здавалося чимось фантастичним, сьогодні ставало науковим фактом. Зрештою саме прагнення до перетворення невідомого у відоме і лежить в основі найважливіших наукових відкриттів, кардинально змінивши людство. *Доречним є питання: чи завжди те, що є невідомим принципово зводиться до відомого? Дане питання можна сформулювати також наступним чином: чи завжди паранормальне, тобто те, що виходить в даний момент за межі норми, звичного, буденного, є пізнаваним (принаймні теоретично)? При цьому тут не робиться акцент на тимчасові рамки такої можливості: не має значення, через який проміжок часу невідоме стане відомим, важлива лише ймовірність такого перетворення.*

Отже, спробую в даній статті розтлумачити та дати можливі варіанти відповідей на питання, які пов'язані з пізнаваністю паранормальних та аномальних явищ.

Перший підхід до паранормального явища заснований на визнанні його суб'єктивного характеру. Необхідно також додати, що в цьому сенсі сфера паранормального є сферою, яка легко може стати областю відомого, так як паранормальні явища в цьому випадку так чи інакше пов'язуються з роботою мозку, психічними процесами, хворобами і т.д. Феномен паранормального тут знаходить своє законне місце поряд з іншими «хімерами», тобто з міфами, ілюзіями і помилками, які виступають

продуктом нездатності людини дочекатися того моменту, коли та чи інша ідея прийме ясний і чіткий вид.

Другий варіант трактування не відмовляє паранормальному явищу в об'єктивному існуванні, навпаки, він визнає незалежність його від свідомості людини. Але, як і в першому випадку, цей підхід підкреслює незізнаність такого роду явищ. Наука не стоїть на місці, і рано чи пізно вона призведе нас до розгадки більшості таємниць, які в наші дні багатьма можуть бути віднесені до сфери «потойбічного», «демонічного», незрозумілого (непоясного) і т.п. Американський науковець фізик-теоретик Мітіо (Мічіо) Каку в своїх книгах «Фізика неможливого» і «Фізика майбутнього» наводить безліч прикладів, а саме – те що зараз нам здається чимось міфічним і таємничим, цілком здатне стати буденністю через деякий, можливо і тривалий час. Такі явища як левітація, управління предметами без дотику до них, читання думок і інші подібні можливості, можуть стати доступними будь-якій людині, якій пощастить дожити до тієї епохи, коли наука візьме відповідні висоти.

Третій варіант розуміння так само, як і другий, наділяє паранормальне об'єктивним характером, тобто незалежністю від людської свідомості, але при цьому відкидає можливість пізнання цих явищ. Тут паранормальне виступає наслідком таких причин, які не можуть бути пізнані істотою, що належить нашому світу, що характеризується цілком певним набором і певними значеннями фундаментальних констант (незмінностей).

Тобто, те що ми спостерігаємо, може бути всього лише спотворення якогось початкового предмета, який нам недоступний. Інша заявлена в рамках **третього варіанту** можливість полягає в тлумаченні паранормального як події, винятковості якого не дозволяє позитивно підвести його під загальне поняття. До цього схиляє вже сам термін, оскільки «паранормальне» означає не що інше, як те «що виходить за межі норми».

Норма в перекладі з латині - «косинець» (кутова лінійка), «правило», «зразок». Перше специфічне значення тут, очевидно, не підходить. **Пара** - це надзвичайно багатозначний грецький прикметник, в деяких випадках виражає протиріччя очікуваному, невідповідність чогось, відступ від мети і істини, відхилення.

У перекладі з грецької приставка "пара", означає "близько". Тобто дає підстави вважати, що подібні явища в житті не тільки можуть мати місце, але і якимось пояснення, обґрунтованість, доказовість. "Пара" не вказує на неіснування, а лише на виділення в окрему групу - фактів, явищ, феноменів.

Парапсихологія – це галузь психології, яка досліджує та вивчає в основному:

- форми чутливості, що забезпечують способи прийому інформації, які не можна пояснити діяльністю окремих органів чуття;
- відповідні форми впливу живої істоти на фізичні явища, що відбуваються поза організмом, без сприяння м'язових зусиль (бажанням, уявним впливом і т.п.).

Поряд з поняттям "парапсихологія" вживаються також поняття "психотроніка", "біоінформація", "біоінтроскопія" та інші. Більшість сучасних парапсихологів виділяють наступні типи форм чуттєвості:

- **телепатія** – це гіпотетичне психологічне явище передавання на відстані думок, почуттів однієї людини іншій (*індуктором і реціпієнтом*) без задіяння відомих органів чуття, слів, письмових знаків або інших сигналів;

- **ясновидіння** - це здатність отримувати знання без використання звичайних каналів сприйняття інформації чи раціонального мислення. Розглядається парапсихологією як передбачення явищ, їх розпізнавання на відстані, у випадку **спіритуалізму** — з допомогою духів. На відміну від телепатії, ясновидінням отримується інформація про фізичні чи фізіологічні явища й процеси, але не психічні;

- **передбачення (гороскопи)** - це окремий випадок ясновидіння, до якого відноситься передбачення майбутніх подій;

- **лозоходство (називається також біофізичним ефектом)** – це група парапсихологічних практик, яка декларує можливість виявлення прихованих предметів, зазвичай розташованих під землею, таких як порожнини, джерела води, поклади корисних копалин, «геопатогенні зони», «лінії магічної сили» і т.п., за допомогою індикатора (*лози, спеціальної рамки, гнутого металевого дроту, маятника чи інших пристосувань*);

- **парадіагностика** – це постановка медичного діагнозу без контакту з хворим, на підставі ясновидіння.

Всі ці види чутливості часто об'єднуються поняттям екстрасенсорного сприйняття. У парапсихології є також класифікація форм практичних дій на зовнішні фізичні явища, а саме:

- **психокінез** - це термін парапсихології, що позначає здатність людей одним зусиллям думки переміщувати навколишні предмети чи змінювати фізичні об'єкти (*наприклад, вплив на нормальну електричну активність рослини, та становище в просторі різних предметів*);

- **парамедицина (нетрадиційна або народна медицина)** - це область альтернативної медицини, яка суміжна з парапсихологією, що включає різноманітні ненаукові методи лікування (*наприклад, лікування травами, рослинними отрутами і т.д.*), що не мають пояснення.

Невідтворюваність явищ пояснюється парапсихологами посиленнями на своєрідність парапсихологічних феноменів: *вони виникають при особливих станах психіки їх нелегко викликати, вони вкрай нестійкі і можуть зникнути, як тільки будь-які зовнішні або внутрішні умови виявляються для них несприятливими.* У цьому головна трудність в інтерпретації парапсихологічних явищ.

Теоретична основа полягає в тому, що об'єднується поняттям парапсихологія, тому потрібно розрізнити з одного боку, уявні рекламовані містиками і шарлатанами "надприродні" феномени, а з іншого боку - явища, реально існуючі, але які ще не отримали задовільного наукового і фізичного

пояснення. Вивчення останніх ведеться в психологічних, фізіологічних, біофізичних та інших відповідних наукових установах.

Чи не пошукати причину спостережуваного, наприклад, в тому, що анатомічна, фізіологічна і функціональна організація земного життя відбувалася на тлі існування тих форм часу - минулого, сьогодення і майбутнього. Адже тільки організм, який вписується в їх жорсткі рамки, міг розраховувати на прихильність природи. Втім, в гіпотезах немає недоліків. В одних говориться, «що в людині "дрімають" в очікуванні свого часу такі ділянки мозку, які досі взагалі не працювали в повну силу, бо резервовані природою для майбутнього, і через це, ми ще не знаємо справжніх наших можливостей та здібностей. В інших стверджується, що у предків людини були "сильніші" рецептори, більші розвинена інтуїція. По-третє, робиться спроба поглянути на паранормальні, аномальні явища з точки зору досягнень "століття проривів". По-четверте, все просто заперечується». Словом існують різні гіпотези з різних сторін. Тому у людей час від часу виникають цілком логічні роздуми: «чим є паранормальне, аномальне явище, це: феномен чи містика? Фокус або наука? Трюк або фізична реальність?». Зрозумілим є одне: питань поки що більше, ніж відповідей. Але, залишається одна з незмінних особливостей людини - це потреба вірити в таємниче диво.

Транзакційний аналіз психіки людини. Транзакційний (транзакційний, транзактний) аналіз - це науковий напрямок, який вивчає глибинні процеси нашої психіки. Величезну роль у цьому відіграє дослідження підсвідомого. Багато дослідників як З. Фрейд, К.Г. Юнг, вивчали свідомість і несвідоме. Хочеться звернути увагу читачів на те, що транзакційний аналіз не тільки вивчає підсвідоме, а й містичні стани свідомості: містичний досвід, містичні переживання, містичну особу, шаманізм, змінені стани свідомості, трансівні стани. Аналіз цих станів просто необхідний для просування психології вперед. У деяких людей є схильність (трансферність) до містичного досвіду, а в інших ні. Сутність теоретичних уявлень тут така: джерела, детермінанти людської поведінки і джерела психологічних проблем знаходяться за межами індивідуального, прижиттєвого досвіду. Людина, з його прижиттєво сформованою психікою, досвідом, якостями, за традицією позначається як "persona" (персона). «Персона» - це візитна картка "Я", це та частина нашої особи, яку ми показуємо світу, якими ми хочемо бути в очах інших людей. Персона включає і типові для нас ролі, стиль поведінки і одяг, манеру говорити, мислити, одягатися, це характер, соціальна роль, здатність самовиражатися у суспільстві. Цим "позначенням" є по концепції містиків - нестворена частка людини, єдиносущна Богу; в філософії веданти - атман; у К.Г. Юнга - архетипи (прототипи) колективного несвідомого, яке є відображенням досвіду попередніх поколінь (центральне місце серед архетипів К.Г. Юнг відводив архетипу "самість" як потенційному центру особистості). Зі збільшенням числа таких публікацій почалося збільшення числа містичних захворювань пов'язані з

психосоматикою, особливостями емоційно-особистісного реагування. Порухення здоров'я у цих випадках зумовлюється відповідними особливостями поведінки людини, що витікають з певних рис особистості і її переживань. Для початку слід розібратися та з'ясувати, чому людей так приваблює все містичне і незрозуміле, як на чийсь думку. Починаючи з Радянського союзу, коли заборонялося займатися різними роду аномаліями, заохочувався так званий "обивательський" світогляд – «роби як всі, вискочок і вільнодумців не любили, їх намагалися залучити до порядку». Виникає питання: чому людину тягне до всього незвичайного? Почну з того, що одна з головних цілей людини - це розвиток, пізнання нового, невідомого. І коли простий обиватель дізнається, що перед ним відкрилися нові можливості в пізнанні чогось і чого-небудь, людина несвідомо (автоматично) прагне до цього. Це пояснюється чому на початку 90 - х обрушився просто шквал всякої різної містичної літератури, з'явилася величезна кількість так званих контактерів (з потойбічним світом, істотами позаземних цивілізацій), уфологів, різного роду цілителів і т.д.

Транзакційний аналіз не тільки вирішує проблеми пов'язані з містикою, дана концепція має широке значення, даний метод може застосовуватися у вирішенні сімейних, особистих, міжособистісних проблем і т.д. За допомогою фантазій у людини відкривається шлях до прихованого «Я», в якому і лежать відповіді на багато питань. Світогляд дуже важливий для транзакційного аналізу, воно має величезне значення для всієї терапевтичної та консультативної роботи. Світогляд людини - це його розуміння сенсу в житті, яке місце він займає в світі, які у нього можливості і перспективи. Іноді зустрічаються люди з особливим світоглядом не таким як у всіх - таку людину можна назвати "містичною" звідси і термін «містична особистість». Завдяки сучасній ситуації і тяги до всього незвичайного надприродного і містичного, на мою думку, потрібно якимось чином проаналізувати такий "особливий світогляд", зрозуміти чому у людини воно виникло, як воно проявляється, які особистісні проблеми несе. Одна з важливих особистісних проблем яка виникає у «містичних особистостей» - це проблема нерозуміння і неприйняття суспільством, тобто виникає проблема адаптації в суспільстві такої людини, він особливий і не такий як усі.

Це основна проблема, якою повинен займатися транзакційний аналіз, а саме, допомогти людині проаналізувати себе, розібратися в собі, зрозуміти свої позитивні і негативні сторони, облаштуватися в особистому житті і т.д., ось основне завдання транзакційного аналізу.

Еріх Нойманн у своїй статті «Людина містична» пише: "Нашу проблему можна сформулювати наступним чином: в якій мірі містичне є властиве людині явище, а в якій мірі сама людина є людиною містичною (homo mysticus)? У той же час для «містичної особистості» має величезне значення трансперсональні, містичні переживання і містичний досвід.

Ще одне важливе значення в транзакційному аналізі - це вивчення глибинних структур психіки людини, головний термін в ньому «*підсвідомість*». Сам термін «*несвідоме*» позначає несвідомі дії або автоматичні дії, які не несуть за собою ніяких глибинних шарів психіки про які писали *Зігмунд Фрейд*, *Карл Юнг*, а потім і *Станіслав Гроф*, включив її в свою нову картографію несвідомого.

Скоріш за все «*несвідоме*» - це автоматичні дії, які людина в даний момент часу не усвідомлює в результаті навчання і виробленої дії. Хорошим прикладом може послужити наша хода. Ми не усвідомлюємо як ми ходимо, яку ногу ставимо в перед тобто діємо «*несвідомо*» - автоматично.

Методи дослідження в транзакційному аналізі. Як в будь-якому науковому напрямку дуже важливо якими методами користується дослідник, особливо той хто намагається розробити нову концепцію. І так, для дослідження в транзакційному аналізі можуть використовуватися наступні методи:

1. Метод спостереження;

2. Фентезітерапія;

3. Метод бесіди;

4. Психологічні тести, зокрема *SPQ-74* (на виразність шизотипічних рис людини) і *TCI-125* (на структуру характеру та темпераменту).

Метод спостереження. Завданням методу спостереження є пізнання якісних особливостей досліджуваних психічних процесів і розкриття закономірних зв'язків і відносин між ними. Його основу складає безпосереднє сприйняття дослідником об'єктивних проявів досліджуваних психічних процесів у відповідних видах діяльності. Найхарактернішою рисою методу спостереження є те, що він дозволяє вивчити досліджуване явище безпосередньо в його природних умовах, так, як це явище протікає в дійсному житті. Метод спостереження виключає використання будь-яких прийомів, які могли б внести зміни або порушення в природний хід досліджуваних явищ. Завдяки цьому метод спостереження дозволяє пізнати досліджуване явище у всій повноті і життєвій правдивості його якісних особливостей.

Фентезітерапія. Метод *фентезітерапії* (буквально перекладається як: «лікування фантазією») заснований на *казкотерапії*, котра є одним з напрямків психотерапії та психологічної корекції. *Фентезітерапія* – це метод, який використовує в транзакційному аналізі *містичну* і *фантастичну* форму для інтеграції особистості, розвитку творчих здібностей, розширення свідомості, вдосконалення взаємодії з навколишнім світом. *По-перше*, історії про містичне або надприродне завжди служили засобом зустрічі її слухача або читача з самим собою, тому що метафора, що лежить в основі містичного виступала не тільки "*чарівним дзеркалом*" реального світу, але - в першу чергу - його власним, прихованим, ще не усвідомленим внутрішнім світом. *По-друге*, націленість *фентезітерапії* на розвиток самосвідомості людини, яка визначається сутністю містичного, забезпечує як контакт з самим собою, так

і контакт з іншими. Фентезітерапія зазвичай виконує три функції: *аналітичну, терапевтичну (корекційну) і прогностичну.*

Метод бесіди. Бесіда, яка також реалізується на основі вироблених взаємин між людьми, орієнтована, перш за все, на особистість іншої людини. У ній важливі не стільки універсальні властивості, наявні у всіх, скільки індивідуально-психологічні особливості людини. Метод бесіди, як дослідницька процедура, заснований на зборі та аналізі словесних висловлювань піддослідних. При адекватному його використанні він дозволяє виявляти індивідуально-психологічні особливості *«містичної особистості»: схильності, інтереси, смаки, відношення до життєвих фактів і явищ, іншим людям, ставлення до себе.* Бесіда як психологічний метод передбачає пряме або непряме, усне або письмове отримання від досліджуваного відомостей про його діяльність, в яких об'єктивуються властиві йому психологічні особливості. Найчастіше проводиться в питально-відповідній формі, коли психолог у відносно вільній манері задає питання, які і визначають хід бесіди, задаючи її ключові точки. Особливо важливу роль при організації бесіди відіграють невербальні повідомлення (*інтонації, жести, міміка, рухливість та ін.*). В силу цього в ряді психотерапевтичних методів бесіда спеціально розгортається навколо подібних повідомлень, найчастіше неусвідомлюваних самим *індивідом*, який їх проявляє.

Психологічні тести. Психологічний тест по суті є об'єктивним і стандартизованим вимірюванням вибірки поведінки. Тест - це стандартизоване, часто обмежене в часі випробування, призначене для встановлення кількісних і якісних індивідуально-психологічних відмінностей. Під тестом розуміється специфічний інструмент для оцінювання психологічних якостей особистості. Він складається із сукупності завдань або питань, пропонованих в стандартних умовах і призначених для виявлення часткових типів поведінки або відхилень.

Аналіз понять та спостережень, які пов'язують з аномальними явищами (надприродними істотами, спіритизмом, феноменом НЛО (непізнаного літаючого об'єкту) тощо). Спіритизм - це духовні образи, які включають в себе міфологічні і езотеричні символічні утворення. Спіритизм як образ може також проявлятися в галюцинаціях. Спіритизм проявляється при змінених станах свідомості і трансівних станах. У сучасному світі, постає величезний інтерес громадськості до НЛО (непізнаного літаючого об'єкту), інопланетян, надлюдських істот. Психіатр К.Г. Юнг вже почав розглядати містичні образи в своїй книзі НЛО: «Сучасний міф про речі які спостерігаються в небі» і «Про психологію і патологію так званих окультних явищ». К. Юнг каже, що ці явища можна називати окультними, але часто вони виступають як демонстрація патологічних або істеричних психологічних станів.

Уфологія, НЛО, дослідження паралельних світів. Одним з проявів паралельних світів (*інопланетян*) є *непізнані літаючі об'єкти (НЛО)*.

Існують різні близькі за змістом терміни:

- НЛО, непізнані літаючі об'єкти;
- Літаючі тарілки;
- Літаючі кораблі;
- ААЯ (*аномальні атмосферні (аерокосмічні) явища*).

Напрями досліджень НЛО:

1 – реєстрація спостережень можливих НЛО:

- об'єкти, що світяться (*орби, плазмоїди, кола, шари тощо*);
- об'єкти, що не світяться, можливі літаючі тарілки;
- словесний (*вербальний*) опис, портрет і замальовки, письмові звернення, повідомлення (*анкети тощо*);
- фотографії;
- аудіо та відеозаписи;

2 – дослідження місць можливих посадок НЛО, дослідження ґрунту, місцевості та можливих уламків НЛО;

3 – зустрічі і спілкування людей з можливими «інопланетянами», це так звані «контактери»;

4 – палеоуфологія;

5 – одна з гіпотез, точок зору, що можливі «інопланетяни», «представники позапланетних цивілізацій» захищають Землю від різних катастроф; руйнують великі метеорити; запобігають великі аварії; намагаються зберегти планету від нищівного впливу людини; мають тут свої локальні бази в місцях куди людина ніяк не може потрапити вільно або без вагомих перешкод тощо.

Існують різні питання, пов'язані з НЛО:

- фіксація НЛО за допомогою фотографування, відеозйомки;
- аномальні властивості зон посадки НЛО (*уповільнення ходу часу, наявність різних видів випромінювання, наявність в ґрунті рідкоземельних елементів*). Помічено, що найчастіше за все НЛО спостерігаються в аномальних зонах. Ці зони стародавні жреці називали «*місцями сили*». В подібних місцях зводилися стародавні святилища, мегалітичні споруди і перші християнські церкви.

У багатьох НЛО енергетична природа, по суті, вони частина оточуючого нас природного середовища. Втім, як і безліч інших аномальних явищ. Часто явища «*полтергейсту*» пов'язують з «інопланетянами». Італійський вчений Лучано Бокконі і його колеги румунський інженер Флорін Георгіу і американський дослідник Тревор Джеймс Констебль, практично одночасно прийшли до вражаючого висновку: «*об'єкти, відомі нам як НЛО, живуть в невидимій області нашого фізичного світу і охоплюють як класичні форми "тарілок" і "блюдець", так і всілякі форми променевої енергії,*

плазмові поля і інші структури, класифікувати які поки не представляється можливим».

Найбільш цікаві результати отримав італійський дослідник Л. Бокконі. Про них він розповів у своїй книзі *"НЛО - невидима реальність"*. Тревор Джеймс Констебль і Лучано Бокконі провели цілу серію дослідів, з метою виявити ці «непізнані об'єкти». Для цього в пустельному районі Генуезької затоки були встановлені різні камери і датчики, які фіксували будь-які аномальні відхилення і предмети, що з'являлися в зоні їх дії. На вершині великого відокремленого пагорба Л. Бокконі влаштував лабораторію, оснастивши її різною реєстраційною апаратурою - *фотометрами, термометрами, магнітометрами, реєстраторами альфа-, бета- і гамма - випромінювань, фото- і відеокамерами*. Були й живі *"індикатори"* - собаки.

Принцип досліджень визначили гранично просто: *аномальні і незрозумілі відхилення в показаннях будь-якого приладу свідчать про наявність НЛО*. Таких свідчень було безліч. За три роки роботи Л. Бокконі зібрав величезний матеріал. Їх реєстрували приладами, усі ці моменти увіковічували на плівку, причому їх можна було розгледіти навіть неозброєним оком. Непізнаних істот бачили в різних районах США. Також на фотографії потрапили якісь напівпрозорі і безформні структури. Вони переміщалися з величезною швидкістю, але дотримувалися певного напрямку.

Поступово відкривалися і їх властивості. Вражала дослідників, якщо можна так висловитися, якась осмисленість поведінки цих явищ. Всі ці хмари, згущення невідомих полів, світлові кулі у видимій, а частіше невидимій - *інфрачервоній і ультрафіолетовій частині спектра* немов демонстрували людям свої можливості - проносилися над берегом і морем або пропливали над ними, пересувалися на великій і малій висоті або перебували на самому ґрунті на невеликих відстанях змінювали швидкість і напрямок польоту, слідували за повітряними лайнерами або висіли на невеликій висоті над промисловими комплексами, над повітряними і морськими портами міст, трансформувалися в різні форми.

І дійсно, експерименти принесли очікувані плоди. Один зі знімків містив зображення *кулі*, що світиться, з якого виходило випромінювання у вигляді *фонтану*. Це було схоже на енергетичний вибух. Біля кулі було ще два утворення, що світяться, які нагадували *«гачки»*. На інших знімках з цієї ж серії *«гачки»* поступово потовщувалися, а куля змінив круглу форму, перетворившись на подобу палаючої *«метелики»*. Наступного разу камерам знову вдалося зазняти кулю, що світиться, але тепер в об'єкті відбувалися якісь дивні процеси.

На інших фотографіях були чорні тіла, з вигляду плазматичної або аморфної природи. На одному зі знімків було чітко видно, як з об'єкта з формою купола з'являється маленька блакитна кулька. Ще більший інтерес викликають знімки, які зробили в зонах магнітних або радіоактивних аномалій або в місцях, де спостерігається занепокоєння у тварин. На цих знімках помітні дивні істоти, тварини, які схожі на *«міфічні чудовиська»*. Багато з цих *«істот»* були з крилами, нагадуючи доісторичних птеродактилів. Використовуючи інфрачервоне випромінювання, вчені змогли зробити знімки під час гірських пожеж. На них чітко видно великі грибоподібні об'єкти, що висять над пожежею. А інші об'єкти, невеликого розміру, переміщалися над землею на висоті приблизно в один метр. Люди їх не бачили. Аналогічну картину фіксували і під час землетрусів.

Поступово Л. Бокконі прийшов до висновку, що має справу з *«ефірними (безтілесними, неземними) формами життя»*. І дав їм ім'я *«кріттери»* - хоча ще їх називають *«джети»* або *«тайгери»*. Факт їх існування отримав наукове обґрунтування, але причина їх виникнення і можливість взаємодії з людьми поки знаходиться в стадії вивчення. На думку Л. Бокконі: *«загадкові і дивні об'єкти, в число яких входить і кульова блискавка - є ефірні форми життя ці об'єкти - живі істоти, і пов'язані з ними феномени не належать до нашої тривимірної реальності, типової для частотної смуги нашого видимого спектру, а тому невидимі»*. Але при виникненні певних умов, ці сутності можна розгледіти. Ці організми мають здатність змінювати свій розмір, структуру, колір. Це пояснює і розумні кульові блискавки, і дивні появи і зникнення незрозумілих небесних тіл.

Явища НЛО (UFO), які спостерігаються людиною, можуть викликатися різними причинами: *невідоме явище, інопланетний літальний апарат, земний літальний апарат, метеорит, оптичне явище в атмосфері, психічні розлади (галюцинації, маячні ідеї, порушення свідомості тощо), містифікація тощо*.

Можуть бути різні пояснення появам НЛО:

- це можливі істоти з інших планет (*інопланетяни*);
- це можливі істоти з майбутнього.

Поява НЛО може мати різні причини:

- цілеспрямована поява з метою виконання будь-яких дій в нашому світі;
- ненавмисна поява (*в повітрі*) викликана неоднорідністю характеристик простору (*наявність сильних електромагнітних полів тощо*). Цим можна пояснити раптову появу і зникнення. Це пов'язано з розмірами зони неоднорідних полів.

Всі фотографії із зображенням НЛО можна розділити на наступні групи:

1. Фальшивки, підробки;
2. Дефекти зйомок, фотоматеріалів, оптична ілюзія, відблиск (*світла, сонця, вогню, лампи, іскри, сяйво дня, проблиски світанку та заходу тощо*), різні птахи і комахи в польоті, літаючі повітряні ліхтарикки (*вогняні кульки, світлодіодні кулі наповнені повітрям або гелієм тощо*), пил і бруд на матриці камер знімального пристрою тощо;
3. Власне фотографії НЛО;
4. Фотографії звичайних, але неототожнених літальних об'єктів.

Можливі наступні варіанти:

1. Оператор (*свідок, очевидець*) бачить НЛО, і воно висвітилося на фотографії - *аномалії першого роду*;
2. Оператор бачить НЛО, але воно не висвітилося на фотографії - *помилка зйомки*;
3. Оператор не бачить НЛО, але воно висвітилося на фотографії - *аномалії другого роду*;
4. Оператор не бачить НЛО, і воно не висвітилося на фотографії - *звичайні фотографії*.

Можна виділити різні природні аномальні явища:

- НЛО спостерігаються в повітрі: *літаючі тарілки, вогняні кулі, кульові блискавки, інопланетяни (гуманоїди, енлонавти) тощо*;
- Об'єкти, що самі по собі світяться або мають світлові ефекти, які спостерігаються в повітрі;
- Короткочасні місячні явища, які спостерігаються на поверхні місяця;
- Круги на полях, геометричні візерунки у вигляді кілець, кіл та інших фігур;
- Утворення круглих крижин на річках, інших водах.

Можна виділити різні гіпотези про причини виникнення НЛО:

- *НЛО* – це можливі об'єкти з іншого виміру, передбачається, що прибульці можуть жити в іншому вимірі нашого простору.
- *НЛО* – це можливі об'єкти з іншого часу, це одна з вірогідних версій, що стверджуються фактами, гіпотезами. Дійсно, якщо хоча б частина прибульців прилітає до нас з *«майбутнього»*, тоді стає зрозумілим позиція:

1) Чому можливі *«інопланетяни»* не вступають з нами в контакт (*бо можливо побоюються змінити хід минулого, тобто власної історії*);

2) Чому можливі *«інопланетяни»* випадковим можливим *«контактерам»* дають масу дезінформації, тобто роблять все, щоб їм не вірили та не сприймали всерйоз при спробах описати пристрій, елементи і зовнішній вигляд *НЛО* та інші їх особливості

(щоб люди не скористалися завчасно новими знаннями та не робили ніяких кроків щодо пошуку відповідей, пояснень на ці та інші таємничі, загадкові явища, оскільки людська раса не готова на сьогоднішній день до нових та потужних знань і можливостей; жага влади; нездорові амбіції і марнославство; ущемлене самолюбство; радикальні переконання; примітивний та споживацький спосіб життя; неосвіченість; мстива поведінка; різноманітні людські слабкості; задоволення власних нестримних бажань до нових відкриттів тощо, які переважають над раціональністю та здоровим глуздом людини, - отже, вся ця «вибухова суміш» поєднана з імовірними новими знаннями, силами і зброєю інших можливих цивілізацій (світів), може нести велику загрозу існуванню нашої планети та всього живого на ній, і, іншим можливим цивілізаціям (світам) та позапланетним істотам);

3) Чому можливі НЛО часто, іноді навіть заздалегідь, прилітають до місць історичних подій (за допомогою підручника історії, інших хронологічних відомостей та подій, що можуть бути відомі в можливому майбутньому часі, згідно цих даних дату та місце можливим інопланетянам нескладно уточнити);

4) Чому можливі «інопланетяни» часто взагалі не відрізняються від нас (власне, тому що вони цілком можуть бути нашими прямими нащадками і походження людини взагалі може бути неземним (або поява людської істоти може бути внаслідок гібридного експерименту, схрещування інопланетянина та земної істоти (наприклад, мавпи тощо)).

Багато повідомлень про НЛО, коли їх починаєш перевіряти та аналізувати, виявлялися або містифікацією, чи чиеюсь спробою пожартувати, або їх не було зовсім, чи це були зрозумілі наукою явища. Ось, як пояснюється походження «інопланетян» в підручнику з суспільствознавства за 1994 рік «Міфологічна свідомість спрямовується в космос не тільки зі страху, а й з надією на світовий розум на контакти з ним. І ось з'являється міфологія про космічних прибульців, про втручання надлюдських сил в світ, який опинявся непридатним для людини і перед яким сама людина безсила. Однак все може змінитися в одну мить і відкрити шлях до визнання сприйняття містичних, таємничих потойбічних сил».

У прагматичному ХХ столітті ідея потойбічного світу оригінальним чином трансформувалася в легенду, міф про існування інших вимірювань, який отримав широке ходіння в фантастичній літературі і кінопродукції. А ідея диявола, відповідно, знайшла вираження в міфі про інопланетян: «часто володіють невідомою або ж явно демонічною сутністю (і, отже, цілями)». Сама ж віра в існування іншого світу, паралельного (або перпендикулярного) нашому - це така ж віра в світ потойбічний, наповнений диявольськими істотами і який має сенс у стражданні. Загадкова фігура інопланетянина як

якоїсь вищої всезнаючої і магічної істоти, яка ніде явно себе не виявляє, жодних вимог не висуває, вільно мандрує по часу і володіє даром передбачення і вселення (*фізичного або ж психічного*) в людей, - змушує багатьох під іншим кутом переглядати історію людства як таку, що «начебто» керування світовими процесами відбуваються ззовні. Під цю характеристику підходять всі, хто відрізняється від інших, починаючи з тих, хто володів таємничими і засекреченими знаннями єгипетських жерців до великих пророків, а згодом - середньовічних відьом, віщунів укупі з самим Нострадамусом. Боротьба з ними - це боротьба з усім невідомим і незрозумілим, боротьба з ірраціональним і незбагненим - тим самим іншим, яка завжди лякала і водночас вабила до себе людину. Якщо в цьому плані переглянути численні розповіді начебто "*викрадених інопланетянами*" людей з докладним описом їх перебування в іншому світі, - то вони представляються прямою трансформацією середньовічних "*бачень*" про відвідини потойбічного царства. Людина шукає розради в розширенні тимчасових і просторових меж свого існування - і знаходить його. Люди, які втратили віру в щось, знаходять її в чомусь іншому (*раціональна заміна ірраціонального*), а сакральний простір вироджується в поняття іншого вимірювання, чужого і ворожого, але реального і раціонального.

Повідомлення про *НЛО* сприймаються багатьма, насамперед, як якась *розповідь*, яка багаторазово переказувалася і повторювалася в самих різних регіонах земної кулі. Більш того, спочатку розповіді ці приходили зі Сполучених Штатів Америки, країни "*необмежених можливостей*" та *наукової фантастики*. Розповіді ці, однак, істотно відрізняються від звичайних чуток тим, що по мірі своєї виразності наближаються до видінь; можливо навіть, що вони цілком складаються з видінь і підтримуються ними. *Практично всі розповіді, анкети, відомості про спостереження НЛО відрізняються не тільки неправдоподібністю, але і явною невідповідністю законам фізики.* Тому багато людей мають право думати, вважати, що мова йде не більше ніж про чулки, міражі, вигадки, брехню, жарти, або нерозуміння того чи іншого випадку (*події*), що відбувається в силу відсутності чи недостатності необхідних знань, або психічних розладів.

Клінічна психопатологія та оцінка особистісної або поведінкової проблеми (психічного розладу) людини. Психопатологія - це розділ психіатрії та клінічної психології, що вивчає загальні закономірності і природу психічних розладів з точки зору медицини й психології. Метою клініко-психологічного дослідження є психологічна оцінка особистісної або поведінкової проблеми (*психічного розладу*) для подальшого прийняття рішення про способи надання професійної допомоги.

Сьогодні серед звичайних людей, так званих очевидців аномальних проявів та тих, хто досліджує аномальні явища, можуть бути присутні люди, які страждають *психічними розладами та*

захворюваннями. **Чому вони виникають?** Спочатку розберемося, що ж таке психічний розлад. *Психічний розлад* - це порушення психіки і психічних процесів, в слідстві чого змінюється поведінка людини.

Психічне захворювання - це, насамперед захворювання, тобто стан, що має у своїй основі певні зміни в обміні речовин (*метаболізмі*), у нервовій системі людини. При відсутності адекватного лікування ці зміни можуть підсилюватися і призводити до незворотних змін психіки. Деякі дослідники вважають, що такі розлади починають проявлятися після того, як людина вже зайнялася аномальними явищами і вивчала її протягом певного часу. Це можна пояснити тим, що особистість почала змінюватися в слідстві впливу на неї «містерії», такий вплив виявився сильним, що психіка людини не витримала навантаження. Особливо ймовірно отримати такий розлад досліднику в поєднанні «уфолог-контактер» (тобто людина стала займатися уфологією після начебто контакту з НЛО) у таких людей найбільша ймовірність втратити почуття реальності, в слідстві чого настає психічний розлад.

Яким же психічним розладом є ймовірність захворіти дослідникам аномальних явищ? Найчастіше - це *шизофренія* (раніше – «деменція прекокс» - передчасне недоумство). Отже, що ж таке *шизофренія*? *Шизофренія* - це ендогенне поліморфне психічне захворювання, що протікає хронічно у вигляді психічних нападів, розладів, або безперервно і призводить до характерних змін особистості. До шизофренії відносять *гебефренію, кататонію і параноїдну шизофренію*. З останньої частина дослідників виділяють *параною*, як психоз, принципово відмінний від шизофренії (*зв'язністю і послідовністю мислення при побудові складної внутрішньо несуперечливої маячної системи*).

Шизофренія поки ще до кінця не вивчена. Основні негативні симптоми шизофренії є: *зорові та слухові галюцинації, марення (маячення), параною, манія, розщеплення психічної діяльності (розірваність мислення й мови, амбівалентність), емоційно – вольове збіднення особистості, аутизм*.

Російський уфолог, кандидат технічних наук *В.Г. Ажажа* описав так зване патологічне прагнення до дослідженню НЛО, яке назвав *уфоманією*. Симптоми проявляються у вигляді віри в те, що високорозвинені істоти з позаземного простору послані *Богом*, щоб направляти еволюційний розвиток людства, тобто *уфоманія* по *В.Г. Ажажа* - це болюча віра в спасіння, що нібито йде від гіпотетичних інопланетян. Психічний розлад може виникати в слідстві заняття містиком, аномалістиком, уфологією.

Висновок. Отже, на підставі вищевикладеного можна прийти до висновку, що на сьогоднішній день *феномен НЛО* остаточно невивчений. Спостереження, фіксація, дослідження «аномальних та паранормальних явищ» та аналіз розповідей, пояснень, повідомлень «контактерів», «спостерігачів» - необхідно й надалі проводити, консолідувати ці зусилля з метою з'ясування ступені психічного розвитку людини, змін у поведінці, наявності можливих ознак

небезпеки та інших важливих обставин, ось це я зрозумів, вивчаючи та досліджуючи різні матеріали, відомості, повідомлення з області уфології. Але, керуючись логікою можна також зауважити, що, *«якщо існує наша планета на якій вирує життя, отже, цілком можливо, що десь існують інші, паралельні світи та цивілізації, де є життя. Крім того, цілком можливо, що існує така імовірність, що наша планета Земля разом з усіма її мешканцями, де-факто, є чисею позаземною колонією»*. Будь-які зміни в нашому житті - це лише питання часу і нашої готовності до можливих змін. Щоб здійснити ривок вперед, держава повинна розвивати всі галузі науки. Людям на нашій планеті, слід постійно розвиватися і удосконалювати свої можливості та ефективно реагувати на нові виклики. Слід пам'ятати, що великі здобутки потребують великих затрат та сил.

Список використаних джерел:

1. Арістотель. 1975. *Метафізика* // Арістотель. Твори: в 4 т. М.: Думка. Т. С. 63-448.
2. Афшорді Н., Манн Р., Пурхасан Р. 2014. Чорна діра на початку часу // *Світ науки*. № 10. С. 6-14.
3. Боецій. 1990. *Втіха філософією* // Боецій. «Втіха філософією» і інші трактати. М.: Наука. С. 190-290.
4. Вітгенштейн Л. 2005. *Логіко-філософський трактат* // Л. Вітгенштейн. *Вибрані роботи*. М.: Територія майбутнього. С. 14-221.
5. Кабардин О.Ф. 2005. *Історія фізики та розвиток уявлень про світ*. М.: АСТ: Астрель: Транзиткнига. 318 с.
6. Каку М. 2013. *Фізика майбутнього*. М.: Альпина нон-фікшн. 584 с.
7. Каку М. 2014. *Фізика неможливого*. М.: Альпина нон-фікшн. 456 с.
8. Карнап Р. 1971. *Філософські підстави фізики. Введення в філософію науки*. М.: Прогрес. 390 с.
9. Лем С. 1990. *Про надчуттєве пізнання* // С. Лем. *Маска. Не тільки фантастика*. М.: Наука. С. 260-283.
10. *Науковий щорічник ІФП УрО РАН. Три погляди на проблему паранормального*. 2015. Том 15. Вип. 4.
11. Оберг Дж. 1978. *Невідомі літаючі об'єкти: спроба наукового підходу* // *Наука і життя*. № 8. С. 70-75.
12. Секст Емпірика. 1976. *Три книги Пірронових положень* // Секст Емпірика. Твори: в 2 т. М.: Думка. Т. 2. С. 207-380.
13. Скоморохів М.В. 2013. *Основні етапи вивчення пси-явищ* // *Укр. Челяб. держ. ун-ту*. № 13 (304). С. 127-133.
14. Сміт Дж. 2011. *Псевдонаука і паранормальні явища: Критичний погляд*. М.: Альпина нон-фікшн. 566 с.

- 15.Шоркин А.Д. 2009. Особливості сучасних констеляцій наукового і паранаукового знання // Учений. зап. Тавр. нац. ун-ту ім. В.І. Вернадського. Т. 22 (61), № 2.С. 3-14.
- 16.Irwin H.J. 1993. Belief in the Paranormal: A Review of the Empirical Literature // The Journal of the American Society for Psychical Research. Vol. 97, № 1. P. 1-39.
- 17.Kennedy J.E. 2004. The Roles of Religion, Spirituality, and Genetics in Paranormal Beliefs // Skeptical Inquirer. Vol. 28, № 2. P. 39-42.
- 18.Lamont P. 2007. Paranormal Belief and the Avowal of Prior Scepticism // Theory & Psychology. Vol. 17 (5). P. 681-696.
- 19.Martin M. 1994. Pseudoscience, the Paranormal, and Science Education // Science & Education. № 3. P. 357-371.
20. http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/4%20KURS/4/1/08H2R8_1.htm.
21. <https://socratify.net/quotes/artur-shopengauer/15956>.
- 22.Аун: Синтез Містичних навчань Заходу і Сходу № 4 - Санкт Петербург. ІМА-прес, 1990 р.
23. Байкушев С. Серйозно про надприродне М.: Думка. 1991.
24. Велика Радянська Енциклопедія, вид. 3, т. 19, в., Вид. "Радянська Енциклопедія". 1975.
- 25.Васильєв Л. Л. Таємничі явища людської психіки, 3 вид., М., 1964 р.
- 26.Горбовський А. А. Інше життя? - М.: Знання, 1992 р. - (Підписана науково-популярна серія "Знак питання" № 4).
- 27.ХХ століття: Хроніка нез'ясовного. Рік за роком. - М.: ОЛІМП, АСТ - 1996 р.
- 28.Коновалов В. Ф. Бажане чи дійсне? (Експерсія в таємниці психіки) - М.: Знання, 1991 р. (серія "Знак питання" № 6).
- 29.Лебедев В. І. Таємниці психіки без таємниць. "Про таємні явищах людської психіки" - М.: Політвидав, 1977 р.
- 30.Перекладачів А. Н. Екстрасенси - міф чи реальність? - М.: Знание, 1989 р. (серія "Знак питання" № 10).
31. Таємничі явища людської психіки: Від забобонів минулого до сучасного наукового розуміння-Х. - Транор, Фортуна-прес, 1997 р. - (Бібліотека цікавої психології).
32. Хензіл І. Парапсихологія. Пер. з англ. Ф. В. Широкова. Післямова А. І. Китайгородського М.: Світ - 1970 р.
- 33.Ранку Дж. Природна філософія часу. - М.: 1964 р.
- 34.Уїт А.В. Трансаналіз: глибинні структури психіки. Самвидав. Москва. 2008.
- 35.Нойманн Е. Глибинна психологія і нова етика Изд. "Азбука - классика" 2008.
36. Боккони Л. НЛО – скрытая реальность. Генуе, 1980 г.,- 144 с.
- 37.Е.А. Файдиш Містичний космос: Путівник по тонкоматеріальним світам і паралельним просторам. М.: Міжнародний інститут ноосфери, 2002.

- 38.С. Гроф. Подорож в пошуках себе. М .: ТОВ «Видавництво АСТ" 2004.
- 39.Узнадзе Д. Н. Психологія установки. - СПб .: Питер, 2001.
- 40.Фрейд З. Вступ до психоаналізу: Лекції.- СПб .: Видавничий дім "Азбука - класика» 2007.
- 41.Юнг К. Г. Психологія несвідомого. Вид. "Канон-Плюс " 2003.
- 42.Юнг К. Г. Психіка: структура та динаміка. - М .: АСТ; Мн .: Харвест 2005.
- 43.Гроф С. Подорожі в пошуках себе М .: "Видавництво АСТ" 2004
- 44.Гроф С. За межами мозку. М .: 2005.
- 45.Гроф С. Області людського несвідомого, дані досліджень ЛСД. М .: Вид-во Трансперсонального Інституту, 1991.
- 46.Гроф С. Психологія майбутнього. М .: ТОВ "Видавництво АСТ" 2001
- 47.Зейгарник Б. В. Принципи побудови патопсихологічного експерименту // Патопсихологія: Хрестоматія / Упоряд. Н. Л. Белопольска. - М .: Когито-Центр, 2000.
- 48.Клінічна психологія / Під ред. М. Перре, У. Баумана. - СПб .: Питер, 2002.
- 49.Ніколаєва В.В., Соколова Е.Т. Рекомендації до складання психологічних висновків // Патопсихологія: Хрестоматія / Упоряд. Н.Л. Белопольска. - М .: Когито-Центр, 2000.